

**ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИКИ ПОЧАТКОВОЇ
ОСВІТИ**

ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА
ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

**ІВАНО-ФРАНКІВСЬК,
2012**

УДК 378.147.34
ББК 74.58

Загальні основи педагогіки: методичні вказівки для організації та проведення практичних занять / автор-упорядник О.І. Кіліченко. – Івано-Франківськ, 2012. – 42 с.

Рецензенти:

Хімчук Л. Л. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти

Русин Г. А. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти

Затверджено Вченою радою Педагогічного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Протокол № 1 від «31» серпня 2012 р.

Мета викладання дисципліни

Ознайомити студентів із загальними основами педагогіки, що є базою, на якій будуються всі технології навчально-виховної роботи.

Завдання вивчення дисципліни:

- сприяння засвоєнню найважливіших педагогічних понять: виховання, навчання, освіта, формування, розвиток, знання, уміння, навички, тощо;
- ознайомлення з найбільш значущими та перспективними сучасними педагогічними ідеями й теоріями;
- оволодіння теоретичними основами використання різноманітних методів науково-педагогічного дослідження;
- розуміння вікових особливостей розвитку сучасних школярів, врахування їх фізіологічних, психічних та поведінкових особливостей, чинників, які сприяють їх формуванню і становленню;
- цілеспрямоване, науково організоване формування власного досвіду творчої педагогічної діяльності.

Вимоги до рівня освоєння змісту курсу

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

Змістовий модуль 1:

- знати

Предмет і завдання педагогіки початкової школи, її основні категорії. Джерела і галузі педагогіки. Систему освіти і виховання в Україні. Загальну характеристику логіки і методів науково-педагогічних досліджень. Зміст і джерела освіти. Філософські основи педагогіки. Особливості організації педагогічного процесу як системи

- вміти

Розкривати суть основних категорій педагогіки та використовувати їх у педагогічній діяльності. Характеризувати Стандарт початкової освіти, шкільні плани, програми і підручники. Моделювати і характеризувати систему освіти і виховання в Україні. Проектувати та моделювати хід протікання педагогічних ситуацій.

Змістовий модуль 2:

- знати

Чинники формування особистості молодшого школяра.

- вміти

Орієнтуватися, розкривати суть і зміст чинників формування особистості молодшого школяра.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Змістовий модуль 1. *Теоретичні засади курсу „Загальні основи педагогіки”*

1.1 Предмет і завдання педагогіки.

Педагогіка як наука, мистецтво, технологія. Коротка історія розвитку педагогіки. Об’єкт, предмет, функції педагогіки. Завдання педагогіки.

Основні педагогічні категорії: особистість, розвиток, формування, навчання, виховання, освіта, знання, уміння, навички; зміст, форми, методи і засоби навчання і виховання. Система педагогічних наук. Педагогіка як навчальна дисципліна.

Зв’язки педагогіки з іншими науками.

Джерела педагогіки. Класики педагогічної теорії та практики. Передовий педагогічний досвід.

Напрями, течії зарубіжної педагогіки: філософський, психолого-педагогічний, соціальний.

1.2. Філософські основи педагогіки.

Поняття „методологія педагогічної науки”. Загально- і конкретно-наукова методологія педагогіки.

Філософські концепції розвитку особистості та сучасні філософські течії в зарубіжній педагогіці.

Філософська система гуманізму в освіті.

Ціннісний (аксіологічний) підхід до вивчення педагогічних явищ.

1.3. Система освіти в Україні.

Поняття системи освіти як історичної категорії.

Система і структура освіти в Україні у відповідності до Законів України „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, „Про позашкільну освіту”, „Про вищу освіту”.

Завдання системи освіти. Принципи побудови освіти в Україні.

Основні пріоритети сучасної освіти.

1.4. Загальна характеристика логіки і методів науково-педагогічних досліджень.

Науково-педагогічні дослідження – один із шляхів розв’язання педагогічних проблем педагогіки.

Технологія, етапи і процедура педагогічних досліджень.

Методи науково-педагогічних досліджень: вивчення науково-методичних джерел, вивчення педагогічного процесу в природних умовах; вивчення педагогічного процесу в спеціально змінених умовах; теоретичні методи дослідження; обробки результатів дослідження.

Форми втілення результатів досліджень в практичну діяльність вчителів.

1.5. Зміст освіти.

Поняття „зміст освіти”. Визначення змісту освіти в історії школи і педагогіки. Зміст освіти в сучасній школі.

Джерела змісту освіти. Стандарт початкової школи. Базовий навчальний план. Шкільні програми. Шкільні підручники і посібники.

1.6. Педагогічний процес як система.

Суть педагогічного процесу. Взаємодія як спосіб організації педагогічного процесу.

Педагогічна ситуація – основна одиниця педагогічного процесу.

Компоненти педагогічного процесу.

Рушійні сили і закономірності педагогічного процесу.

Етапи педагогічного процесу.

Принципи педагогічного процесу.

Цілісність педагогічного процесу.

Змістовий модуль 2. *Чинники формування і розвитку особистості.*

2.7. Розвиток і формування особистості дитини.

Вікова періодизація в педагогіці.

Структура особистості.

Розвиток молодшого школяра. Чинники розвитку особистості молодшого школяра. Закономірності та рушійні сили розвитку особистості молодшого школяра.

Нерівномірність розвитку.

Акселерація і ретрадація в розвитку особистості. Теорії виникнення явища акселерації: геліогенна теорія, теорія гетерозії, теорія урбанізації, нітривна теорія, теорія опромінення.

Причини ретрадації молодшого школяра.

Врахування індивідуальних особливостей.

Теорії розвитку особистості: біогенетичні теорії (перевага спадковості); соціогенетичні теорії (перевага середовища); теорії взаємодії факторів (конфронтація, конвергенція); персоналістичні теорії (перевага активності особистості).

Народна педагогіка про вікову періодизацію і виховання дітей у період раннього дитинства.

2.8. Становлення особистості в процесі соціалізації.

Вплив середовища на розвиток особистості молодшого школяра. Педагогічна характеристика соціального середовища. Класифікація і загальна характеристика факторів соціалізації. Виховні функції соціального середовища.

2.9. Спадковість і розвиток.

Взаємозв'язок розвитку, спадковості і виховання. Поняття „спадковість”. Спадкові програми розвитку особистості: детермінована (постійна, незмінна) і змінна складові. Генотип і його частини. Задатки та здібності.

2.10. Роль виховання у розвитку людини і формуванні її особистості.

Виховання як суттєвий чинник розвитку особистості школяра. Основні напрями виховання. Національне виховання. Мета виховання в сучасній педагогіці. Зарубіжна педагогіка про мету виховання. Ієрархія виховних цілей. Умови і фактори визначення цілей виховання.

Ідеал українського виховання.

Народна педагогіка про мету та ідеал виховання.

2.11. Діяльність, спілкування і розвиток особистості молодшого школяра.

Діяльність як основний фактор формування особистості молодшого школяра. Суть, зміст, мета і види діяльності.

Спілкування і його значення в розвитку особистості

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1-2

ТЕМА: ПРЕДМЕТ ТА ОСНОВНІ КАТЕГОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

Навчальні цілі:

Знати – об'єкт і предмет вивчення педагогіки як науки, її сучасні завдання, джерела; суть основних педагогічних категорій; систему педагогічних наук, зв'язок педагогіки з іншими науками.

Уміти – виділяти основні педагогічні поняття під час опрацювання педагогічної літератури.

Опорні поняття: педагогіка, особистість, навчання, виховання, освіта, розвиток, формування, галузі педагогічної науки.

План заняття

1. Виникнення і розвиток педагогіки як науки.
2. Об'єкт, предмет, функції педагогіки. Завдання педагогіки.
3. Основні категорії педагогіки.
4. Система педагогічних наук.
5. Зв'язок педагогіки із іншими науками.
6. Джерела педагогіки. Класики педагогічної теорії та практики. Передовий педагогічний досвід.
7. Напрями, течії зарубіжної педагогіки: філософський, психолого-педагогічний, соціальний.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. / В.П. Беспалько– М., 1989. - С.5.
2. Блонський П.П. Курс педагогики. – М., 1916. - С. 4.
//Смирнов В.И. Общая педагогика в тезисах, дефинициях, иллюстрациях. – М.: ПО России, 1999 . – С. 9.

3. Волкова Н.П. Педагогіка : посібник / Н. П.Волкова– К.: Академія, 2001. – Р.1.1.
4. Дубасенюк О.А. Практикум з педагогіки./ О.А Дубасенюк– К.: ЦНЛ, 2004. – Р. 1.1.
5. Закон України „Про освіту” // Право України. – 1996. - № 7. – С.68-84.
6. Закон України „Про загальну середню освіту”// Освіта України. – 1999. - № 25.
7. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України ; головний ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
8. Каптерев П.Ф. Педагогіка – наука чи мистецтво? //Педагогіка: Хрестоматія /Уклад. : А.І.Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.:Знання-Прес, 2003. – С. 105
9. Кузьмінський А.І., Омеляненко В.Л. Педагогіка у запитаннях і відповідях: Навч. посіб. / А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко— К.: Знання, 2006. — 311с.
10. Луцик Д.В. Педагогіка (загальні основи педагогіки національної школи України) ./ Д.В. Луцик– Дрогобич, 2001. – С. 3- 17.
11. Мазоха Д.С.. Педагогіка. / Д. С. Мазоха, Н.І. Опанасенко – К.: ЦНЛ, 2005. – С. 19 -22.
12. Матвеева Н. О. Практикум з педагогіки (загальні основи): методичний посібник / Н. О.Матвеева. – Ів.-Франківськ: НАІР, 2012.– 160 с.
13. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навчальний посібник / Н. Є.Мойсеюк– К.:КДНК, 2001. – С. 11-20.
14. Пальчевський С.С. Педагогіка : навч. посібник. – К. : Каравела, 2007. – Р. 1.
15. Подласый И.П. Педагогика начальной школы. / И.П. Подласый– М.: Владос, 2000. – Гл. 1
16. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання, спроба педагогічної антропології //Ушинський К.Д. Вибр. пед. твори: В 2 т. – К.: Радянська школа, 1983.- Т. 1 - С. 192 - 207 або Педагогіка: Хрестоматія /Уклад.: А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. – Знання-Прес, 2003. – С. 87- 95.
17. Ушинський К.Д. Про користь педагогічної літератури //Ушинський К.Д. Вибр. пед. твори: В 2 т. – К.: Радянська школа, 1983. – Т. 1. – С. 9-26 або Педагогіка: Хре-

стоматія / Уклад.: А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. – Знання-Прес, 2003. – С. 87- 95.

18. Фіцула М. М.Педагогіка: посібник./ М. М.Фіцула-К.: Академія, 2006. – С. 9-24.

19. Ягупов В.В. Педагогіка: навч. посібник ./ В. В. Ягупов – К.: Либідь, 2002. – Тема 1.

Завдання для самостійного пошуку

Репродуктивний рівень:

1. Занотуйте міркування видатних педагогів про педагогіку як науку, мистецтво чи технологію (Беспалька В.П., Блонського П.П., Каптерева П.Ф., Ушинського К.Д. та ін.).
2. Користуючись предметним покажчиком творів А.С.Макаренка і В.О.Сухомлинського, випишіть 4-5 думки про важливість педагогічної теорії в діяльності учителя.
3. Занотуйте міркування видатних педагогів минулого про значення педагогічної науки у формуванні особистості людини.
4. Випишіть із статті К.Д.Ушинського „Про користь педагогічної літератури” судження про роль педагогічної діяльності.
5. Підберіть цитати з художніх і наукових текстів, прислів'я і приказки до даної теми.

Частково-пошуковий рівень:

1. Напишіть 7-10 бібліографічних карточок по літературі даної теми складіть свої анотації.
2. Проаналізуйте передачі телебачення з метою визначення у них педагогічних думок.
3. Теми рефератів, співдоповідей та повідомлень:
 - а) Що таке педагогіка: наука чи мистецтво?
 - б) Функції педагогічної науки: теоретична, практична і прогностична.
 - в) Зв'язок педагогіки з гуманітарними дисциплінами.
 - г) У чому зв'язок педагогіки з біологічними дисциплінами?

Творчий рівень

1. Співвідношення основних категорій педагогіки (досвід побудови наочного посібника, опорної схеми, кросворду).
2. Що дає сучасному вчителю педагогічна наука? (з використанням власних спостережень).
3. Іноді кажуть: „Психологія без педагогіки безкорисна, педагогіка без психології безсильна?” У чому на Вашу думку, суть цього формулювання?
4. Педагогіка запозичає і використовує поняття інших наук. Чому при цьому вона залишається самостійною наукою?
5. Для чого потрібна наукова педагогіка, якщо є народна?
6. Структура системи педагогічних наук (досвід побудови наочного посібника, опорної схеми, кросворду).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

ТЕМА: ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

Навчальні цілі

Знати – філософські напрями, які є методологічною основою педагогіки.

Уміти – проектувати філософські концепції і системи на педагогічну науку.

Опорні поняття: методологія педагогіки, екзистенціалізм, неотомізм, неопозитивізм, прагматизм, неопрагматизм, біхевіоризм, діалектичний матеріалізм, гуманізм, аксіологічний підхід, цінності.

План заняття

1. Поняття „методологія педагогічної науки”. Загально- і конкретно-наукова методологія педагогіки.
2. Методологічна культура вчителя.
3. Філософські теорії в педагогіці: екзистенціалізм, неотомізм, неопозитивізм, прагматизм, біхевіоризм, діалектичний матеріалізм.
4. Філософські концепції розвитку особистості.

5. Філософська система гуманізму в освіті.
6. Аксиологічний підхід до вивчення педагогічних явищ. Педагогічні цінності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бех І.Д. Виховання особистості. //У двох книгах. – К.: Либідь, 2003. Кн. 1– Р. I, II.
2. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навчальний посібник / Н. Є. Мойсеюк– К.:КДНК, 2001. – С. 27 -41.
3. Теоретичні основи педагогіки /За ред. О.Вишневського. – Дрогобич: Коло, 2001. – Лекція 16.
4. Фіцула М. М.Педагогіка: посібник./ М. М.Фіцула– К.: Академія, 2006. – С. 30-31.
5. Ягупов В.В. Педагогіка: навч. посібник – К.: Либідь, 2002. – С. 102-110.

Завдання для самостійного пошуку

Репродуктивний рівень:

1. Із підручника „Теоретичні основи педагогіки /За ред. О.Вишневського випишіть і опрацюйте систему цінностей.

Частково-пошуковий рівень:

1. Напишіть 7-10 бібліографічних карточок по літературі даної теми складіть свої анотації.
2. Теми рефератів, співдоповідей та повідомлень
 - а) У якому співвідношенні знаходяться поняття „культура” і „методологічна культура”?
 - б) За якими критеріями можна судити про сформованість методологічної культури майбутніх учителів?

Творчий рівень

Складіть опорні схеми проблем:

1. Філософські теорії в педагогіці: екзистенціалізм, неотомізм, неопозитивізм, прагматизм, біхевіоризм, діалектичний матеріалізм.

2. Педагогічні цінності.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

ТЕМА: СИСТЕМА ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ

Навчальні цілі:

Знати – основні принципи освіти, структурні компоненти системи освіти.

Уміти – орієнтуватися в закладах освіти і в завданнях які стоять перед ними.

Опорні поняття: система освіти, принципи освіти, дошкільна освіта і виховання, загальна середня освіта, професійно-технічна освіта, вища освіта, позашкільна освіта і виховання.

План заняття

1. Поняття систему освіти і виховання як історичної категорії.
2. Основні принципи побудови системи освіти в Україні.
3. Система освіти в Україні, її структура та основні ланки. Типи навчальних закладів в Україні.
4. Ліцеї, гімназії, приватні та авторські школи – нові форми гармонійного вдосконалення диференційованого навчання учнів.
5. Органи управління та самоврядування освітою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Теоретичні основи педагогіки /За ред. О.Вишневського. – Дрогобич: Коло, 2001. – Лекція 3.
2. Закон України „Про освіту” //Право України. – 1996. - № 7. – С.68-84 або Педагогіка: Хрестоматія /Уклад.: А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. – Знання-Прес, 2003. – С. 172 – 184.

3. Закон України „Про загальну середню освіту” //Освіта України. – 1999. - № 25.
4. Закон України „Про позашкільну освіту”.
5. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України ; головний ред..В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
6. Коменський Я.А. Законы хорошо организованной школы // Педагогіка: Хрестоматія /Уклад.: А.І.Кузьмінський, В.Л.Омеляненко. – Знання-Прес, 2003. – С. 161 -171.
7. Мазоха Д.С. Педагогіка. / Д. С. Мазоха., Н.І. Опанасенко– К.: ЦНЛ, 2005. – С. 22 – 27.
8. Федорчук Е.І. Загальна педагогіка: модульне навчання. / Е.І. Федорчук, В.П.Вонсович, Т.І. Конькова та ін – Кам’янець-Подільський: Абетка, 2003. – С. 48 – 53.

Завдання для самостійного пошуку

Репродуктивний рівень:

1. Опрацюйте Закон України „Про освіту” і випишіть принципи освіти, завдання навчально-виховних закладів; проаналізуйте якою мірою і якими шляхами реалізуються у нашій державі вимоги принципів освіти.
2. Опрацюйте Закони України „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, „Про позашкільну освіту”, „Про вищу освіту”. Випишіть характеристику основних типів закладів освіти.
3. Проаналізуйте працю Я.А.Коменського „Закони добре організованої школи”.
4. Назвіть державні органи управління освітою та органи громадського самоврядування.

Частково-пошуковий рівень:

1. Із Законів України „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, „Про позашкільну освіту” випишіть і змодельуйте систему освіти в Україні.
2. Розкрийте особливості різних типів навчальних закладів.
3. Теми рефератів, співдоповідей та повідомлень:

1. Система освіти в Америці.
2. Система освіти у Великобританії.
3. Система освіти в Польщі.

Творчий рівень

1. Користуючись довідниками, статистичними даними, розповідями батьків і старших членів родини, підготуйте історичну розвідку „особливості розвитку освіти в моєму селі (місті) у ХХ столітті.
2. Структура системи освіти в Україні (досвід побудови наочного посібника, опорної схеми).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5-6

ТЕМА: ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС ЯК СИСТЕМА

Навчальні цілі:

Знати – структуру педагогічного процесу, його суперечності та рушійні сили, принципи та закономірності; педагогічну ситуацію; типи взаємин учасників педагогічної взаємодії.

Уміти – аналізувати педагогічний процес з погляду реалізації його принципів та врахування закономірностей.

Опорні поняття: педагогічний процес, цілісність педагогічного процесу, структура педагогічного процесу, педагогічна ситуація, педагогічна взаємодія, рушійні сили і закономірності педагогічного процесу, етапи педагогічного процесу.

План заняття

1. Суть педагогічного процесу. Компоненти педагогічного процесу.
2. Цілісність педагогічного процесу.
3. Рушійні сили і закономірності педагогічного процесу.
4. Етапи педагогічного процесу.

5. Педагогічна ситуація – основна одиниця педагогічного процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амонашвили Ш.А. Размышление о гуманной педагогике. – М., 1995. – С. 191-192.
2. Каптерев П.Ф. Педагогический процесс //Педагогіка: Хрестоматія /Уклад. : А.І.Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.:Знання-Прес, 2003. – С. 129 – 135.
3. Касьяненко М.Д. Педагогіка співробітництва. – К.: Вища школа, 1993. – С. 95 – 96.
4. Киричук О.В. Концепція виховання підростаючих поколінь суверенної України //Рідна школа. -
5. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навчальний посібник / Н. Є. Мойсеюк– К.:КДНК, 2001. – Т. 4.
9. Мазоха Д.С., Педагогіка./ Д.С.Мазоха, Н.І. Опанасенко– К.: ЦНЛ, 2005. – С. 22 – 27.
6. Подласый И.П. Педагогика начальной школы. – М.: Владос, 2000. –
7. Сухомлинський В.О. Павлицька середня школа //Вибр. тв.: У 5ти т. – К., 1977. – Т. 4. – С.20.
8. . Федорчук Е.І. Загальна педагогіка: модульне навчання / Федорчук Е.І., Вонсович В.П., Конькова Т.І. та ін – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2003. –Т 5.
9. Ягупов В.В. Педагогіка / В. В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – Т. 5.

Завдання для самостійного пошуку

Репродуктивний рівень:

1. Занотуйте міркування видатних педагогів про „Цілісність педагогічного процесу”.
2. Користуючись предметним покажчиком творів А.С.Макаренка і В.О.Сухомлинського, випишіть декілька їхніх міркувань про особливості організації педагогічного процесу.

Частково-пошуковий рівень:

1. Напишіть 7-10 бібліографічних карточок по літературі даної теми складіть свої анотації.
2. Теми рефератів, співдоповідей та повідомлень:

- а) Педагогічна взаємодія – оптимальний спосіб організації педагогічного процесу в початковій школі.
- б) Педагогічна ситуація найменша структурна частина педагогічного процесу.
- в) Вчителі-новатори про принципи педагогічного процесу.

Творчий рівень

1. Змодельуйте педагогічну ситуацію, де наведено приклад взаємозв'язку навчального і виховного процесу.
2. Складіть опорні схеми проблем:
 - а) закономірності і рушійні сили педагогічного процесу.
 - б) етапи педагогічного процесу.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

ТЕМА: МЕТОДИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Навчальні цілі

Знати – характеристику методів науково-педагогічних досліджень.

Уміти – вибирати методи науково-педагогічних досліджень.

Опорні поняття: методи науково-педагогічних досліджень, методологія педагогічних досліджень, рівні педагогічних досліджень: емпіричний, теоретичний, методологічний; принципи відбору методів дослідження.

План заняття

1. Науково-педагогічні дослідження – шлях до розв'язання проблем педагогіки. Характеристика науково-педагогічних досліджень.
2. Технологія і процедура (етапи) педагогічних досліджень.

3. Поняття про методи дослідження та їх вибір.
4. Методи вивчення науково-педагогічних джерел.
5. Методи вивчення педагогічного процесу в природних умовах.
6. Методи вивчення педагогічного процесу в спеціально змінених умовах.
7. Теоретичні методи дослідження.
8. Методи обробки результатів дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н.П. Педагогіка / В.В. Волкова. – К.: Академія, 2001. – Р. 1.2.
2. Дубасенюк О.А. Практикум з педагогіки. – К.: ЦНЛ, 2004. – С. 32-47.
3. Технологія самостійної навчально-наукової роботи студентів: Методичні матеріали. / Кіліченко О.І., Степанова Л.В., Ткачук О.М., Хрущ В.Д., Хрущ О.В.– Івано-Франківськ: Плай, 2003. – С. 12 – 31.
10. Мазоха Д.С., Опанасенко Н.І. Педагогіка. – К.: ЦНЛ, 2005. – С. 27-31.
4. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навчальний посібник / Н. Є. Мойсеюк– К.:КДНК, 2006. – С. 42 – 52.
5. Пальчевський С.С. Педагогіка : навч. посібник. – К. : Каравела, 2007. – Р. 1
6. Педагогіка Хрестоматія /Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – Знання-Прес, 2003. -
7. Федорчук Е.І. Загальна педагогіка: модульне навчання./ Федорчук Е.І., Вонсович В.П., Конькова Т.І. та ін. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2003. –Т 1.
8. Фіцула М. М.Педагогіка: посібник./ М. М.Фіцула– К.: Академія, 2006. – С. 29 – 44.
9. Ягупов В.В. Педагогіка./ В.В. Ягупов – К.: Либідь, 2002. – Р. 4.2, 4.3.

Завдання для самостійного пошуку

Репродуктивний рівень:

Із підручників „педагогіка” выпишіть різні підходи до класифікацій методів педагогічних досліджень.

Частково-пошуковий рівень:

1. Напишіть 7-10 бібліографічних карточок по літературі даної теми складіть свої анотації.
2. Опрацюйте тестові завдання, запропоновані в підручнику Дубасенюк О.А. Практикум з педагогіки на с. 44-46.
3. Визначіть групу методів дослідження, за допомогою яких можна дослідити особистість молодшого школяра.

Творчий рівень

Ваші роздуми на теми:

1. Чи потрібно вчителю самостійно проводити в школі науково-педагогічні дослідження чи це справа вчених-професіоналів?
2. Які напрямки навчального і наукового дослідження актуальні для сучасної школи?
3. Розробіть анкету і тести для учнів початкової школи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

ТЕМА: РОЗВИТОК І ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

Навчальні цілі

Знати – суть таких понять, як особистість, розвиток, формування, соціалізація особистості; зміст основних теорій розвитку і формування особистості.

Уміти – вирізняти індивідуальні особливості молодших школярів.

Опорні поняття: особистість, структура особистості: біологічна, соціальна, біологічно-соціальна, соціально-біологічна підструктури; розвиток особистості; формування особистості; вікові особливості розвитку; періодизація вікового розвитку; акселерація.

План заняття

1. Структура особистості.
2. Теорії розвитку і формування особистості.
3. Вікова періодизація у педагогіці.
4. Нерівномірність розвитку молодших школярів.
5. Індивідуальні особливості учнів.
6. Народна педагогіка про вікову періодизацію і виховання дітей у період раннього дитинства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галузинський В.М. Педагогіка теорія та історія педагогіки./ Галузинський В.М., Євнух М.Б. – К.: Вища школа, 1995. – С. 16-27, 219-220.
2. Волкова Н.П. Педагогіка./ Н. П. Волкова. – К.: Академія, 2001. – С. 47 – 88.
3. Дубасенюк О.А. Практикум з педагогіки. / О. А. Дубасенюк. – К.: ЦНЛ, 2004. – С. 97 – 110

4. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України ; головний ред..В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
5. Мазоха Д.С.. Педагогіка./ Д.С. Мазоха, Н. І. Опанасенко– К.: ЦНЛ, 2005. – С. 35-37, 38-49.
6. Педагогіка : Хрестоматія / Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – Знання-Прес, 2003. –С. 108-124
7. Подласый И.П. Педагогика начальной школы./ И. П Подласый– М.: Владос, 2000. – С. 59-82.

Завдання для самостійного пошуку

Репродуктивний рівень:

1. . Занотуйте міркування видатних педагогів і філософів про вікову періодизацію та особливості розвитку дітей у кожному віковому періоді.
2. Занотуйте міркування психологів про вікову періодизацію у психології.
3. Занотуйте міркування фізіологів про вікову періодизацію у фізіології.

Частково-пошуковий рівень:

1. Напишіть 7-10 бібліографічних карточок по літературі даної теми складіть свої анотації.
2. Теми рефератів , співдоповідей та повідомлень
 - а) Поясніть, чому деякі психологи стверджують, що особистістю стають двічі: в 3 роки і в підлітковому віці?
 - б) Поясніть вислів: „Особистістю стають, індивідуальність відстоюють”.
 - в) Теорії виникнення явища акселерації.
 - г) Зарубіжні теорії розвитку особистості.
 - ґ) Причини виникнення нерівномірності розвитку молодшого школяра

Творчий рівень

1. Проаналізуйте навчально-виховний стан сучасної школи і напишіть міні твір, як школа враховує індивідуальні та вікові особливості молодших школярів.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ № 9-10

ТЕМА: ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Навчальні цілі

Знати - фактори, які впливають на розвиток і формування особистості.

Уміти – скласти програму цілеспрямованого впливу на формування певних якостей особистості молодшого школяра.

Опорні поняття: чинники розвитку особистості; зовнішні та внутрішні чинники; середовище: соціальне і природне; виховання, діяльність, спадковість, вроджені риси, турбота про здоров'я, макросередовище, мезосередовище, мікросередовище.

План заняття

1. Зміст поняття „чинники розвитку особистості молодшого школяра”.
2. Становлення особистості в процесі соціалізації.
3. Виховання як суттєвий чинник розвитку особистості школяра.
4. Діяльність як основний фактор формування особистості молодшого школяра.
5. Спадковість і розвиток.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н.П. Педагогіка / Н. П. Волкова – К.: Академія, 2001. – Р. 1.3.
2. Дубасенюк О.А. Практикум з педагогіки. /О. А. Дубасенюк – К.: ЦНЛ, 2004. – 1.6.
3. Мазоха Д. С. Педагогіка./ Д.С.Мазоха, Н.І. Опанасенко– К.: ЦНЛ, 2005. – С. 37-38.

4. Матвеева, Н. О. Практикум з педагогіки (загальні основи: методичний посібник / Н. О. Матвеева. – Ів.-Франківськ: НАІР, 2012. – 160 с.
5. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навчальний посібник / Н. Є. Мойсеюк– К.:КДНК, 2001. – Тема 2.
6. Пальчевський С.С. Педагогіка : навч. посібник. – К. : Каравела, 2007. – Р. 1
7. Педагогіка: Хрестоматія / Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.:Знання-Прес, 2003. -
8. Подласый И.П. Педагогика начальной школы. – М.: Владос, 2000. – Гл. 2.
9. Фіцула М. М. Педагогіка / М. М. Фіцула. – К.: Академія, 2000. – С. 45-62.
10. Ягупов В.В. Педагогіка / В. В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – Т. 3.

Завдання для самостійного пошуку

Репродуктивний рівень:

1. Підібрати українські прислів'я і приказки, в яких би відображалися чинники впливу на формування особистості молодшого школяра.
2. Підберіть уривки із літературних і наукових текстів до однієї із запропонованих тем:
 - а) Загальне поняття про педагогічну антропологію.
 - б) Соціально-педагогічні особливості середовища в зоні Чорнобиля.
 - в) Соціально-педагогічні особливості гірського середовища
4. Спробуйте проаналізувати, що ви успадкували від батьків і своїх предків. З цією метою побудуйте генеалогічне дерево своєї сім'ї. Особливу увагу зверніть на задатки до певного виду діяльності, що проявляються у вашій сім'ї.

Частково-пошуковий рівень:

1. Напишіть 7-10 бібліографічних карточок по літературі даної теми складіть свої анотації.

Теми рефератів, співдоповідей та повідомлень

1. „Зона актуального розвитку” і „зона найближчого розвитку”.
2. Роль етносу в процесі соціалізації людини.
3. Спілкування і розвиток особистості.
4. Вплив засобів комунікації на формування особистості молодшого школяра.
5. Значення активності у власному розвитку.

Творчий рівень

Сформуйте опону схему із проблеми «чинники формування і розвитку особистості молодшого школяра».

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

ТЕМА: МЕТА ВИХОВАННЯ

Навчальні цілі

Знати – шляхи визначення мети виховання, умови і фактори визначення цілей та завдань виховання учнів молодшого шкільного віку.

Уміти – визначати цілі та завдання виховання у відповідності до вимог суспільства та загальнолюдських цінностей.

Опорні поняття: мета виховання, завдання виховання, чинники, що сприяють визначенню цілей та завдань виховання, ідеал виховання.

План заняття

1. Поняття про мету виховання.
2. Умови і фактори визначення цілей виховання. Ієрархія виховних цілей.
3. Завдання основних напрямків гармонійного розвитку особистості
4. Ідеал українського виховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Н.П. Педагогіка / Н. П. Волкова. – К.: Академія, 2001. – С. 93 – 98.
2. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України ; головний ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Киричук О.В. Філософія освіти і проблеми виховання //Нові технології навчання. - К., 1997. - С. 6.
4. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти// Інф. збірник МО України. - 1996. -№ 13.
5. Концепція національного виховання //Освіта. – 1994, 26.Х. – Р. 1
6. Концепція середньої загальноосвітньої національної школи //Радянська освіта, 1990, 14. 08. – Р. 1.
7. Кузь В.Г. Основи національного вихованя. / В. Г. Кузь, Ю.Д. Руденко, З.О. Сергійчук– Умань. – 1993. – С. 61 – 67.
8. Макаренко А. С Проблеми шкільного радянського виховання // Тв. У 7 т. К., 1954. - Т. 5 -С 105.
9. Матвеева Н. О. Практикум з педагогіки (загальні основи) [Текст]: методичний посібник / Н. О. Матвеева. – Ів.-Франківськ : НАІР, 2012. – 160 с. – ПНУ. – 24,00
10. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка: навчальний посібник / Н. Є. Мойсеюк– К.:КДНК, 2001. – – Т. 3.
11. Національна доктрина розвитку освіти //Освіта. – 2002. – 24 квітня. – 1 травня.
12. Пальчевський С.С. Педагогіка : навч. посібник. – К. : Каравела, 2007. – Р. 1.
13. Педагогіка Хрестоматія /Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – Знання-Прес, 2003. -
14. Підласий І. Ідеали українського виховання // Рідна школа. 2000. № 2. – С. 7
15. Стельмахович М.Г. Теорія і практика українського національного виховання. - Івано-Франківськ, 1996.
16. Стельмахович М.Г. Виховний ідеал української народної педагогіки //Поч. школа. -1994. - № 2. С. 3 – 6.
17. Ступарик Б.М. Національна школа: витоки, становлення. - К., 1998.
18. Ушинський К Д Людина як предмет виховання //Вибр твори У 2 т. – К., 1983. - Т І. - С 196

19. Сухомлинський В.О. Про виховання всебічно розвиненої особистості //Педагогіка Хрестоматія /Уклад. А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – Знання-Прес, 2003. – С. 135 -160.
20. Федорчук Е.І. Загальна педагогіка: модульне навчання. / Е.І.Федорчук, В.П.Вонсович, Т.І. Конькова та ін – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2003. – Т. 3.
21. Фіцула М. М.Педагогіка: посібник./ М. М.Фіцула–К.: Академія, 2006. – С. 63 – 75.
22. Ягупов В.В. Педагогіка / В.В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – Т. 2.

Завдання для самостійного пошуку

Репродуктивний рівень:

1. Напишіть 7-10 бібліографічних карточок по літературі даної теми, складіть свої анотації.
2. Занотуйте міркування видатних педагогів про мету та ідеал виховання.
3. Прослідкуйте, як у процесі історичного розвитку змінювався зміст поняття „всебічний гармонійний розвиток особистості”.
4. Як формувалися цілі виховання в історії суспільного розвитку і педагогічної думки.

Частково-пошуковий рівень:

Теми рефератів , співдоповідей та повідомлень

1. На яких засадах будується сучасний український виховний потенціал.
2. Концепція національного виховання, Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти, Національна доктрина розвитку освіти про мету і завдання виховання.
3. Ідеали козацького виховання.
4. Зарубіжна педагогіка про мету виховання.
5. Народна педагогіка про мету та ідеал виховання.

Творчий рівень

Ваші роздуми на тему: залежність організації навчально-виховного процесу від цілей виховання.

Обґрунтуйте значення «градація цілей виховання».

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗАГАЛЬНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ»

1. Педагогіка як наука, виникнення і розвиток педагогіки.
2. Об'єкт, предмет, функції і завдання педагогіки.
3. Основні категорії педагогіки, їх визначення та суть.
4. Система педагогічних наук.
5. Зв'язки педагогіки з іншими науками.
6. Джерела педагогіки.
7. Взаємозв'язок педагогічної теорії і практики.
8. Напрями зарубіжної педагогіки: філософський, психолого-педагогічний, соціальний.
9. Поняття „методологія педагогічної науки”. Загально- і конкретно-наукова методологія педагогіки.
10. Філософська система гуманізму в освіті.
11. Філософські концепції розвитку особистості.
12. Ціннісний підхід до вивчення педагогічних явищ.
13. Система освіти в Україні.
14. Принципи побудови освіти в Україні.
15. Управління системою освіти в Україні.
16. Структура загальної середньої освіти у відповідності до Закону України “Про загальну середню освіту” (ст.4).
17. Завдання загальної середньої освіти передбачені Законом України “Про загальну середню освіту” (ст.5).
18. Закон України “Про загальну середню освіту” про типи загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти (ст.9).
19. Система освіти і виховання згідно Закону України “Про освіту”.
20. “Концепція національного виховання” про перебудову виховної роботи в школі.
21. Мета і завдання освіти на сучасному етапі розвитку педагогічної науки.

22. Загальна характеристика методів науково-педагогічних досліджень.
23. Визначення змісту освіти в історії школи і педагогіки.
24. Зміст освіти в сучасній школі.
25. Стандарти освіти.
26. Особливості навчальних планів, навчальних програм, підручників і посібників.
27. Суть педагогічного процесу, його закономірності та рушійні сили.
28. Принципи та компоненти педагогічного процесу.
29. Поняття про особистість, її розвиток і формування.
30. Закономірності та рушійні сили розвитку особистості.
31. Характеристика основних факторів, що впливають на розвиток і формування особистості.
32. Вікова періодизація в педагогіці.
33. Вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості.
34. Нерівномірність розвитку. Акселерація і ретрадація в розвитку особистості.
35. Теорії розвитку особистості.
36. Народна педагогіка про розвиток і виховання дітей.
37. Вплив середовища на розвиток і формування особистості.
38. Роль спадковості в розвитку і формуванні особистості.
39. Діяльність як фактор формування особистості.
41. Спілкування як фактор розвитку особистості.
42. Виховання як суттєвий чинник розвитку особистості школяра.
43. Мета і завдання виховання в сучасній українській школі.
44. Ідеал національного виховання.
45. Народна педагогіка про мету і завдання виховання.

Тести

1. Що розуміють під поняттям “педагогіка”. Виберіть правильну відповідь.

1. Педагогіка — це свідомий і планомірний процес підготовки людини до життя і праці.
2. Педагогіка — це сукупність теоретичних і практичних наук, що вивчають процеси виховання, навчання і розвиток особистості людини.
3. Педагогіка — це наука, яка вивчає закономірності розвитку особистості і визначає шляхи її виховання.

2. До основних категорій педагогіки належать

1. Освіта
2. Виховання.
3. Соціальне середовище.
4. Навчання
5. Спадковість

3. Назвіть джерела розвитку педагогіки. Виберіть найбільш повну відповідь.

1. Народна педагогіка, духовна педагогіка, світська педагогіка.
2. Прогресивна спадщина педагогів минулого, народна педагогіка, сучасні психолого-педагогічні дослідження.
3. Передовий педагогічний досвід, педагогічна спадщина минулого, народна педагогіка, сучасні психолого-педагогічні дослідження, директивні документи Верховної Ради України, уряду з питань навчання і виховання.

4. Що є методологічною основою сучасної педагогіки? Виберіть найбільш повну відповідь.

1. Вчення класиків педагогіки, загальні закони філософії, закони логіки.
2. Сучасні психолого-педагогічні дослідження, постанови Верховної Ради України і уряду з питань навчання і виховання.

3. Загальні закони філософії, сучасні психолого-педагогічні дослідження, закони логіки.
4. Теорія пізнання, постанови Верховної Ради України і уряду з питань навчання і виховання, вчення класиків педагогіки.
5. Загальні закони філософії, закони логіки, теорії пізнання, вчення класиків педагогіки, сучасні психолого-педагогічні дослідження, постанови Верховної Ради України і уряду з питань навчання і виховання.

5. Що із перерахованого не є предметом педагогіки?

1. Вивчення законів і закономірностей педагогічних явищ і процесів.
2. Теоретичне обґрунтування змісту, принципів, методів і форм навчання і виховання.
3. Вивчення передового педагогічного досвіду і створення на цій основі педагогічної теорії.
4. Озброєння працівників навчально-виховних закладів передовою педагогічною теорією.
5. Розкриття загальних закономірностей реального світу і суб'єкт-об'єктивних відношень до нього.

6. Що розуміють під поняттям “народна педагогіка”?

1. Це наука про культуру, побут народу, його походження і розселення, національні традиції, звичаї, обряди.
2. Це сума здобутих народом знань і вмінь у справі виховання і навчання.
3. Це сума здобутих конкретно етнічною спільністю знань і вмінь у справі виховання і навчання.
4. Це напрям у сучасній педагогіці, шкільній практиці, який забезпечує практичне засвоєння учнями культурно-історичних, мистецьких надбань попередніх поколінь.

5. Це галузь педагогічних знань і досвіду у справі виховання і навчання людської особистості засобами релігії.

7. **Назвіть групу, в якій найбільш повно перераховано галузі педагогіки, що складають систему педагогічних дисциплін.**
 1. Загальні основи педагогіки, теорія виховання, теорія освіти і навчання, школознавство.
 2. Загальна педагогіка, вікова педагогіка, соціальна педагогіка, спеціальна педагогіка, історія педагогіки, методики викладання окремих навчальних предметів.
 3. Психологія, філософія, шкільна гігієна, історія, дидактика.
 4. Загальна педагогіка, дошкільна педагогіка, школознавство, дефектологія, історія педагогіки.

8. **Яка із даних груп галузей педагогіки належить до спеціальної педагогіки?**
 1. Дошкільна педагогіка, виробнича педагогіка.
 2. Порівняльна педагогіка, педагогіка школи, педагогіка вищої школи.
 3. Історія педагогіки, методики викладання навчальних предметів, логопедія.
 4. Тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка, сурдопедагогіка, логопедія.
 5. Педагогіка школи, воєнна педагогіка, педагогіка неперервної освіти.

9. **Що розуміють під поняттям “виховання” у вузькому значенні?**
 1. Виховання — процес передачі старшими поколіннями суспільно-історичного досвіду новим поколінням з метою підготовки їх до життя і праці, необхідної для забезпечення дальшого розвитку суспільства.

2. Виховання — це цілеспрямований вплив вихователя на вихованця з метою формування його особистості і підготовки її до активної участі у виробничому, суспільному і культурному житті.
3. Виховання — це формування наукового світогляду, морального обличчя, розвиток естетичних смаків, фізичний розвиток.

10. Хто із педагогів є основоположником теорії навчання як науки?

1. Я.А.Коменський
2. Джон Локк
3. Френсіс Бекон
4. Ж.-Ж.Руссо
5. Й.Г.Песталоцці

11. Чим зумовлено виникнення педагогіки як науки?

1. Розвитком науки і техніки.
2. Турботою батьків про добробут своїх дітей.
3. Потребою в підготовці людини до життя і праці.
4. Біологічним законом збереження роду.
5. Правильної відповіді немає

12. До основних функцій педагога відносяться:

1. Навчальна, виховна, психолого-педагогічна та соціальна.
2. Навчальна, виховна, управлінська.
3. Морально-формуюча, діагностична, навчаюча, суспільно-ідеологічна.
4. Діагностична, навчальна, виховна, розвивальна, управлінська.

13. Що розуміють під поняттям “мета виховання”?

1. Те, до чого прагне особистість.
2. Наперед визначені результати у вихованні підростаючих поколінь, яких прагнуть досягти.
3. Те, до чого прагне вихователь.
4. Наперед визначене завдання, яке учні разом з вихователем повинні виконати.

5. Правильної відповіді немає

14. Яка основна мета виховання підростаючого покоління в нашій країні?

1. Підготовка до життя, до праці.
2. Розвиток творчих сил і здібностей учнів.
3. Всебічний розвиток особистості.
4. Розвиток людини, здатної до фізичної і розумової праці.
5. Розвиток фізичних і духовних сил особистості.

15. Вкажіть, які методи дослідження входять у групу теоретичних досліджень.

1. Аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, порівняння.
2. Бесіда, лабораторні роботи, вправи.
3. Спостереження, бесіда, рейтинг, лекція, тести, анкетування, метод граф.
4. Рейтинг, анкетування, бесіда, спостереження, експеримент, узагальнення незалежних характеристик, теоретичні методи дослідження.
5. Бесіда, вивчення педагогічної документації, експеримент, лабораторні роботи.

16. Яке спостереження можна віднести до методу наукового дослідження?

1. Черговий учитель спостерігає за дисципліною у школі.
2. Учитель спостерігає за розвитком учня в процесі навчання і виховання.
3. Черговий учитель спостерігає за чистотою взуття учнів.
4. На навчальній екскурсії учитель початкових класів разом з учнями спостерігають за поведінкою рибок в акваріумі.

17. Яку із бесід можна віднести до методу наукового дослідження?

1. Бесіда вчителя з учнем про підготовку домашніх завдань.

- 2.Бесіда директора школи із учнем, що порушував дисципліну на уроці.
- 3.Бесіда класного керівника з батьками учня з метою в'яснити, які умови для його навчання створені дома, як розвивається дитина.
- 4.Бесіда заступника директора школи з навчально-виховної роботи з учителем початкових класів про планування навчальної роботи.
- 5.Бесіда директора школи з учителем про навчальне навантаження.

18. Які анкети називають відкритими?

- 1.Такі, що вимагають самостійного формулювання відповіді.
- 2.Такі, в яких учень вибирає одну із готових відповідей.
- 3.Такі, в яких можна вибрати одну із готових відповідей або самостійно сформулювати відповідь.
- 4.Які вимагають відповіді “так” або “ні”.
- 5.Правильної відповіді немає.

19. Що є головною метою педагогічного дослідження?

- 1.Узагальнення передового педагогічного досвіду.
- 2.Цілісне вивчення педагогічного явища чи процесу.
- 3.Одержання позитивних результатів.
- 4.Відкриття об'єктивних закономірностей навчання, виховання і розвитку особистості.
- 5.Правильної відповіді немає.

20. Серед даних методів назвіть такий, що належить до методів теоретичного дослідження.

- 1.Спостереження.
- 2.Аналіз.
- 3.Вивчення продуктів діяльності.
- 4.Анкетування.
- 5.Бесіда.

21. Вкажіть відповідь, у якій визначено всі основні структурні ланки освіти в нашій країні?

1. Початкова, базова, повна середня освіта, професійно-технічна освіта, базова вища освіта, повна вища освіта.
2. Професійно-технічна, позашкільна, загальна середня, вища освіта.
3. Дошкільну освіту, загальну середню освіту, позашкільну освіту, професійно-технічну освіту, вищу освіту, післядипломну освіту, аспірантуру, докторантуру, самоосвіту
4. Вища, загальна освіта, позашкільна, післядипломна, аспірантура, докторантура, самоосвіта.

Правильної відповіді немає.

22. Вкажіть відповідь, у якій визначено всі основні структурні ланки освіти в нашій країні?

5. Початкова, базова, повна середня освіта, професійно-технічна освіта, базова вища освіта, повна вища освіта.
6. Професійно-технічна, позашкільна, загальна середня, вища освіта.
7. Дошкільну освіту, загальну середню освіту, позашкільну освіту, професійно-технічну освіту, вищу освіту, післядипломну освіту, аспірантуру, докторантуру, самоосвіту
8. Вища, загальна освіта, позашкільна, післядипломна, аспірантура, докторантура, самоосвіта.
9. Правильної відповіді немає.

23. Вкажіть відповідь, у якій названо тип загальноосвітнього навчального закладу, який забезпечує базову загальну освіту?

1. Початкова школа
2. Основна школа
3. Старша школа
4. Школа-дитячий садок
5. Гімназія

24. Назвіть тип середнього загальноосвітнього навчально-виховного закладу освіти, метою діяльності якого є пошук, відбір, навчання, виховання і розвиток найбільш творчо обдарованих і здібних дітей, зба-

гачення інтелектуального, творчого, культурного потенціалу України.

1. Старша школа.
2. Гімназія.
3. Початкова школа – дитячий садок.
4. Дитячий будинок.
5. Вечірня школа.

25. Чи є серед вказаних вищих навчальних закладів ті, що належать до III або IV рівня акредитації?

1. Училище
2. Технікум
3. Коледж
4. Інститут

26. Які із даних закладів не належать до позашкільних закладів освіти?

1. Школа мистецтв.
2. Будинки дитячої творчості.
3. Дитячо-юнацькі спортивні школи.
4. Дитячі будинки.
5. Бібліотеки.

27. Що розуміють під поняттям “розвиток людини”?

1. Становлення людини як соціальної істоти, що відбувається під впливом виховання.
2. Взаємозв’язаний процес кількісних і якісних змін, що проходять в організмі людини у процесі її життя.
3. Становлення її особистості під впливом середовища.
4. Якісні зміни, що проходять в організмі людини.
5. Правильної відповіді немає.

28. Які фактори впливають на розвиток особистості?

1. Макрофактори, мезофактори, мікрофактори.
2. Середовище, спадковість і виховання.

3. Спадковість, середовище, соціалізація.
4. Анатомо-фізіологічний, психічний, соціальний.
5. Правильної відповіді немає.

29. Що ми називаємо спадковістю?

1. Здібності до різних видів діяльності, що передаються від батьків дітям.
2. Всі ті якості характеру, які передаються дитині від батьків.
3. Спадковість – це відновлення у нащадків біологічної подібності до батьків.
4. Спадковість – це той соціальний досвід, який передається від покоління до покоління.
5. Правильної відповіді немає.

30. Яке поняття можна означити так: „Це істотні психічні властивості людини, що виявляються в її цілеспрямованій діяльності і зумовлюють її успіх”?

1. Спадковість
2. Задатки
3. Здібності
4. Напрямки розвитку особистості
5. Фактори розвитку особистості.

31. Вкажіть відповідь, у якій визначено суть поняття “акселерація”.

1. Прискорення фізичного і психічного розвитку підростаючого покоління.
2. Прискорення фізичного розвитку дітей.
3. Прискорення інтелектуального і соціального розвитку дітей.
2. Прискорення соціального розвитку особистості.
3. Швидке фізичне дозрівання.

32. Які критерії поділу на вікові періоди у сучасній віковій періодизації?

1. Анатомо-фізіологічні особливості, психічний і соціальний розвиток дитини.
2. Психічний і соціальний розвиток дитини.
3. Біологічний розвиток людини.

4. Анатомо-фізіологічні особливості і соціальний розвиток людини.
5. Правильної відповіді немає.

33. Що розуміють під поняттям “формування особистості”?

1. Система виховних заходів, спрямованих на виховання особистості.
2. Становлення людини як соціальної істоти, яке проходить у результаті впливу середовища і виховання.
3. Кількісні і якісні зміни, що відбуваються з організмом людини.
4. Формування у людей поглядів і переконань.
5. Правильної відповіді немає.

34. Яка сучасна вікова періодизація у педагогіці?

1. Від народження до 6 років – дитинство, від 6 до 12 років – отрочество, від 12 до 18 років – юність, від 18 до 24 років – змужнілість.
2. Від народження до 2 років – період фізичного розвитку дитини, від 2 до 12 років – період сну дитини, від 12 до 15 років – період розумового розвитку дитини, від 15 до повноліття - період бур і прагнень дитини.
3. До 6-7 років – дошкільний, від 6-7 до 10-11 років – молодший шкільний вік, від 11 до 15 років – підлітковий, від 15 до 18 років – юнацький.

35. Для якого вікового періоду характерні такі особливості: “Окостеніння скелету ще не закінчується. Швидко ростуть і зміцнюються м’язи, майже вдвічі збільшується фізична сила, зростає життєва місткість легенів. Обсяг уваги невеликий, пам’ять носить конкретний характер. Сильно розвинуте механічне запам’ятовування. Переважає наочно-образне мислення. Починає розвиватися словесне мислення. Домінуючим видом діяльності стає навчальна”?

1. Дошкільний вік.
2. Молодший шкільний вік.

3. Підлітковий вік.
4. Юнацький вік.
5. Переддошкільний вік.

36. Який вид діяльності є провідним у молодшому шкільному віці?

1. Навчальна.
2. Ігрова.
3. Суспільно корисна.
4. Громадська.
5. Трудова.

37. Як індивідуальні особливості учнів позначаються на їхній діяльності?

1. Позитивно впливають на діяльність учнів.
2. Негативно впливають на діяльність учнів.
3. Не мають жодного відношення до діяльності учнів.
4. Позитивно або негативно впливають на діяльність учнів.
5. Немає правильної відповіді.

38. Чи можна стверджувати, що дитина, чиї батьки були п'яницями, обов'язково розділить їх долю?

1. Безперечно. Якщо у людини несприятливі задатки, вони з часом розвинуться.
2. Це залежить від середовища, навчання, виховання і самовиховання.
3. В умовах несприятливого середовища дитина з такими задатками обов'язково розділить долю своїх нещасних батьків.
4. Попавши в несприятливе середовище, людина з такою спадковістю швидше стане алкоголіком, ніж людина без такої спадковості.
5. Це ще ні про що не говорить.

39. Які якості передаються від батьків до дітей?

1. Риси характеру.
2. Моральні якості.
3. Здібності до різних видів діяльності.

4. Задатки, які служать основою для розвитку індивідуальних здібностей людини.
5. Воля, наполегливість, цілеспрямованість.

40. Що є рушійними силами розвитку особистості?

1. Задатки.
2. Протиріччя.
3. Закономірності.
4. Спадковість
5. Середовище.

41. Вкажіть, у яку групу включені основні напрями змісту виховання.

1. Розумове, естетичне, моральне, фізичне, трудове.
2. Моральне, патріотичне, статеве, трудове, естетичне.
3. Економічне, екологічне, розумове, трудове, фізичне.
4. Розумове, фізичне, патріотичне, трудове, екологічне.
5. Національне, розумове, економічне, фізичне, правове.

42. Основними категоріями педагогіки є:

1. Особистість, індивід, індивідуальність.
2. Навчання, виховання, освіта.
3. Особистість, навчання, виховання, освіта, розвиток, формування.
4. Особистість, навчання, виховання, освіта, розвиток.
5. Особистість, навчання, виховання, освіта, соціалізація.

43. Чи положення, що «виховання» – цілеспрямований та організований процес формування особистості.

1. Вірне.
2. Невірне.

44. Як ви вважаєте, освіта – це:

1. Процес навчання і виховання.

2. Результат навчання і виховання.
 3. Процес і результат навчання і виховання.
- 45. Положення, що вікова періодизація (класифікація) – це поділ цілісного життєвого циклу людини на вікові відрізки (періоди), що вимірюються роками.**
1. Вірне.
 2. Невірне.
- 46. У чому ви бачите сенс знання вчителем вікових особливостей дітей?**
1. Вікова періодизація – це точна схема психічного розвитку дитини у відповідності з якою розроблюються і застосовуються універсальні засоби виховання.
 2. На основі вікової періодизації вчитель здійснює вивчення індивідуальних особливостей дітей і враховує в процесі виховання ріст сил і можливостей учнів.
 3. Знання вікової періодизації дає можливість учителю побачити ріст і розвиток біологічного фонду людини.
 4. Для вчителя знання вікових особливостей дітей не має реального сенсу, оскільки всі його методи виховання ґрунтуються на учінні індивідуальних особливостей учнів.
 5. Правильної відповіді немає.
- 47. Об'єкти, явища, стосунки, обставини, що впливають на життєдіяльність великих груп людей, що проживають в різних країнах (громадян певної держави) а отже і на життєдіяльність і розвиток кожної людини є:**
1. Макрофактори середовища.
 2. Мезофактори середовища.
 3. Мікрофактори середовища.
- 48. Умови і обставини життєдіяльності людини і соціальної групи до якої вона належить, ідеологічно і духовно-моральні відношення, мора-**

льні норми і цінності прийняті в певній людській спільності є:

1. Макрофактори середовища.
2. Мезофактори середовища.
3. Мікрофактори середовища.

49. Матеріально-побутові умови життя людини, й найближчих соціальних середовищ є:

1. Макрофактори середовища.
2. Мезофактори середовища.
3. Мікрофактори середовища.

50. Чому у наш час в одних і тих умовах виростають різні люди: добрі сім'янини і розпусники, скромні і хвалькуваті, чесні і безсовісні і т.д. Який фактор у формуванні цих рис відіграє головну роль?

1. Матеріальні умови життя.
2. Спадковість.
3. Здібності.
4. Виховання.
5. Потреби людини.